

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ШЛЯХИ ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНИХ КРИТЕРІЇВ КОРЕКТНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ВІРТУАЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

THE WAYS OF DETERMINING THE MAIN CRITERIA FOR THE CORRECT ASSESSMENT OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS IN A VIRTUAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

У статті розглядається застосування інформаційних технологій для оцінювання знань у процесі навчання, а також обґрунтовано чинники, які впливають на визначення головних критеріїв коректного оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у віртуальному навчальному середовищі. У роботі запропоновано практичне використання високремлених принципів оцінювання, які чітко вказують на шляхи коректного визначення результатів отриманих знань, можуть стати ефективним засобом відновлення та модернізації процесу навчання, а також є важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Оцінювання навчально-пізнавальної діяльності має підвищити якість освітньої діяльності в умовах розвитку цифрового середовища.

Варто зазначити, що структурованість коректного оцінювання навчальних досягнень є також результатом показників діяльності викладача, здійснення контролю за предметом.

Безпосереднє використання інформаційних технологій в освіті визначило місце дистанційного навчання, як основне та необхідне. У статті висвітлено основні складові онлайн-тестів, як сучасних, різноманітних комп'ютерних інструментів. Доведено, що використання електронного тестування, як засобу закріплення матеріалу в високорозвиненому інформаційному просторі – є результативна та сучасна інтерпретація оцінювання. Визначено, що роль тестування – це той засіб, який мотивує та стимулює учасників освіти навчатися у майбутньому. Виявляється також позитивний ефект у поєднанні тестів з традиційними формами електронного контролю. Вказано, що тестові технології це відсутність доступу сторонніх учасників до приведених даних, і це, перед усім, дає можливість перемішувати питання довільним чином. З метою дослідження результативності процесу дистанційного навчання здійснено аналіз онлайн-тестів, як мобільний та об'єктивний зв'язок вимірювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

За кредитно-модульною системою дистанційне навчання є найсучаснішою моделлю активізації роботи студента, це мотиваційно-ціннісний підхід до отримання знань в умовах воєнного стану. Детально розглянуто формування навчального процесу, його основні та базові частини. Наведено прикладні підходи до використання дистанційних технологій в наведених умовах. Це великий та необмежений спектр викладання знань на різних платформах, викорис-

тання креативних методик з урахуванням рівня учасника освіти у групах та окремо, а також отримання матеріалу студентами, як необхідний інструмент у майбутньому. Взагалі аналізовані можливості як вибрати зручний час для повноцінного вивчення й засвоєння предмету чи взагалі курсу, вільно відвідувати заняття згідно з відеозаписом, а також, у деяких випадках, самотійно або з викладачем здійснити контроль та аналіз навчальної діяльності.

Ключові слова: оцінювання ефективності, освітній процес, новітні технології, дистанційна освіта, навчальні досягнення.

The article examines the use of information technologies for the assessment of knowledge in the learning process and also substantiates the factors that influence the determination of the main criteria for the correct assessment of student educational achievements in a virtual educational environment. The paper proposes the practical use of the selected assessment principles which clearly indicate the ways of correctly determining results of knowledge can become an effective means of restoring and modernizing the learning process, and are also an important element of the professional training of future specialists in higher education. Evaluation of educational and cognitive activities should improve the quality of educational activities in the development conditions of the digital environment.

It is worth noting that this structure of the correct evaluation of educational achievements is also the result of the teacher performance indicators, the implementation of control in the subject.

The direct use of information technologies in education determined the place of distance learning as the main and necessary one. The article highlights the main components of online tests as modern, various computer tools. It has been proved that the use of electronic testing as a means of securing material in a highly developed information space is an effective and modern interpretation of assessment. It was determined that the role of testing is the means that motivates and stimulates the participants of education to learn in the future. There is also a positive effect in the combination of tests with traditional forms of electronic control. It is indicated that test technologies are the absence of access by third-party participants to the given data, and this makes it possible to mix questions in an arbitrary way. In order to study the effectiveness of the distance learning process, an analysis of online tests was carried out as a mobile and objective means of measuring educational achievements of students.

According to the credit-module system distance learning is the most modern model of activating

УДК 378.018.43.091.279.7
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.5>

Андріянова Г.І.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Національного аерокосмічного
університету імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Скора Н.А.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Національного аерокосмічного
університету імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

the student's work, it is a motivational and valuable approach to acquiring knowledge in the conditions of martial law. The formation of the educational process, its main and basic parts are considered in detail. Applied approaches to the use of remote technologies in the given conditions are given. This is a big and unlimited range of knowledge teaching on various platforms, the use of creative methods taking into account the level of the educational participant in groups and individually, as well as the acquisi-

tion of material by students as a necessary tool in the future. In general, the analyzed possibilities are how to choose a convenient time for full study and learning of a subject or a course in general, to attend classes freely according to a video recording and also independently or with a teacher to carry out control and analysis of educational activities.

Key words: efficiency evaluation, educational process, the latest technologies, distance (remote) education, educational achievements.

Education is our passport to the future, for tomorrow belongs to the people who prepare for it today.

Malcolm X

Постановка проблеми у загальному вигляді. У XXI столітті розвиток сьогочасного та європейського суспільства охоплює перш за все науково-освітню сферу простору світових ресурсів. Найголовнішою особливістю етапу становлення та розвитку кожної особистості є якісна та доступна освіта, яка орієнтована на потреби, здібності та зацікавленість кожного учня та здобувача освіти. В умовах збагачення досвіду фахової підготовки треба коригувати методи навчання з урахуванням виникнення нової системи цінностей внаслідок появи інноваційних та новітніх технологій, оригінальностей. Зовнішні і внутрішні протиріччя, постійне поглиблення знань дають поштовх до пізнання себе і активного самовдосконалення.

Технологічна революція, тенденція до інтеграції систем освіти зміцнює роль викладача (tutor) в новому, різнобічному та неоднозначному світі, підвищення вимог до його професійної компетентності. Функції викладача, його роль у змінах розвитку суспільства значно поширились в процесі ставлення та модернізації освіти. Дистанційна освіта, яка є частиною розвинутої системи змін, відображає глобалізацію та осучаснення стрімкого використання нових технологій, як доступу до світових ресурсів.

Сучасний процес іншомовної підготовки здобувачів освіти при дистанційній формі навчання, який триває вже четвертий рік, становить перед викладачами нові задачі, обумовлює необхідність створювання моделі дистанційного формату та опрацювання правил та процедур оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у віртуальному середовищі.

Сьогодні важливої ролі набуває вдосконалення освіти та науки в умовах мобільності інформаційного процесу. Інформаційна культура потребує особливих вимог до фахівців на світовому ринку праці. Кардинальні зміни в системі навчання є ключовими відповідно до сучасного технологічного простору. Цей простір потребує мобільних фахівців, які готові навчатися впродовж всього життя. Швидкість старіння

інформації вимагає якісної, нової та незвичної обробки інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Автори сучасних досліджень, а саме Блум Б.С., Андерсон Л.В., Маркова А.К. та багато інших, у галузі знань виділяють різні системи оцінювання здобувачів освіти, безпосередньо апробовуються якісні моделі досягнення результату, використовуються також методи самооцінювання і взаємооцінювання [7, 8].

Контроль – це процес, який є необхідним, який чітко показує певні цілі досягнення, якість виконаної роботи, а також спостереження за виконанням завдань. Проводячи дослідження в будь-якому закладі вищої освіти можна чітко зазначити, що системи оцінювання в цілому всі прозорі та зрозумілі як викладачам так і студентам. Інформація стосовно розділів оцінювання представлена здобувачам освіти як в усній формі так і на інтернет-платформах [Mentor; 1]. Це є чіткі та зрозумілі вимоги та критерії до навчальних результатів досягнень. Щодо підходів до формування критеріїв – треба визначити мету, встановити якісні та кількісні критерії (це рівень креативності в роботі; кількість правильних відповідей у тесті). Система оцінювання навчальних досягнень – це складне і багатогранне поняття, яке охоплює види оцінювання, функції оцінювання (мотиваційну, інформаційну, соціальну, виховну тощо), шкалу оцінювання, процедури, суб'єктів оцінювання тощо [11, с. 50]. Стає очевидним той факт, що оцінки та результати здобувачів освіти в навчальному процесі повинні бути справедливими що до встановлення критеріїв та різних форматів оцінювання (тести, порт фоліо, проекти, практичні вправи, заліки та іспити).

Мета даної статті полягає у теоретичному обґрунтуванні питань визначення головних критеріїв прозорого контролю та оцінювання навчальних досягнень та якості знань здобувачів освіти в умовах онлайн випробуваннях.

Виклад основного матеріалу статті. Безпосередньо оцінювання навчальних досягнень мотивує та цілеспрямовує діяльність студентів

і викладачів, допомагає зрозуміло оцінити рівень їхньої праці, виявити невраховані можливості, істотні недоліки, знайти методи вдосконалити або поліпшити якість професійної підготовки майбутніх фахівців. Процес контролю ґрунтується на запланованих та максимально об'єктивізованих й зрозумілих для студентів принципах, а методи враховують особливості дисципліни (вільно володіти лексикою за фахом, використовувати граматичний матеріал на практиці, реалізувати навички прослуховування). Іншими словами, створювати світ, що був одночасно реальним і нереальним. Ще варто зазначити, що різноманітність і незмірна багатогранність методичного інструментарію залежить від творчості педагога (tutor).

Для покращення та діагностування основних показників результативності у позитивному напрямку було покладено такі види оцінювання:

- діагностичне (діагностичні зрізи, попереднє тестування);
- формувальне (безоціночне, поточне);
- традиційне /сумативне (підсумкове, семестрове, тематичне, модульне).

Оцінювання навчально-пізнавальної діяльності має здійснюватися з дотриманням певних педагогічних вимог. Завдання мають бути цілеспрямовані на конкретний, визначений етап чи розділ матеріалу (вживання часів, розділ прослуховування чи пошукове читання). Цей показник забезпечує логічний взаємозв'язок всіх чинників контролю. Чим менше часу витрачається на контроль, тим більше залишається на обговорення помилок та шляхів усунення.

- Принципи оцінювання.
- Об'єктивність.
- Систематичність і системність.
- Відкритість (наочність).
- Диференційованість.
- Плановість.

Надалі розглянемо поступово зміст виокремлених принципів, які чітко вказують на шляхи коректного оцінювання та формування завдань до ефективного визначення результату:

• **об'єктивність:** базується на засадах гуманізму і демократизму.

На об'єктивність контролю впливають особисті якості викладача (педагогічний стиль керівництва процесом викладання). Це суттєво впливає на результати (завищення або заниження оцінок). Більш демократичні викладачі (педагоги) враховують емоційну реакцію студентів на запитання, їх зацікавленість у відповіді, залучають студентів до обговорення оцінок, а також до самооцінювання. Оцінка повинна бути адекватною до дійсних знань та умінь здобувачів освіти;

• **диференційованість:** базується на урахуванні індивідуальних можливостей студентів.

Цей значущий підхід передбачає звернути увагу на особливості здобувачів освіти. Навчальний процес формується на зацікавленості, здібностях та вміннях учнів або студентів. Їх потреби знаходяться у центрі, а викладання має бути особистісно орієнтованим. Саме оцінювання має бути регулярним, частішим, щоб моніторити результати навчання, бачити рівень засвоєння матеріалу, вдосконалити практики на основі фактичної інформації. Сам процес навчання – це змішана система різних методів, інструментів та практик. Викладач повинен добирати спеціальні завдання окремо для сильних, середніх та слабких студентів. Він також повинен контролювати темп виконання завдань і оцінювати вже по цим трьом категоріям. Ці етичні та організаційні проблеми варто зазначити і не оминати. Зрозуміло, що додавання цих чинників вдосконалисть систему контролю, допоможе більш детально виявити рівень поточних знань на фоні індивідуального підходу до студентів, засвоєнню знань не стихійно, а поступово, згідно зі стандартами викладання, з урахуванням моральної та методологічної культури;

• **систематичність і системність:** перша базується на ідеї поступовості і послідовності викладання та засвоєння нового матеріалу у відповідності до логічного його піднесення. А системні знання це як поточний результат реалізації, лінійній послідовності, характерної ознаки наукового знання;

• **відкритість (наочність):** базується на співпраці учасників освітнього процесу, прозорості та інформаційної відкритості, оцінювання проводиться за однаковими критеріями для всієї групи студентів, враховується зворотний зв'язок та взаємодія, співпраця між ВНЗ та батьками;

• **плановість:** важливою детермінантою є ефективний аналіз і коректне оцінювання. Ці показники мають здійснюватися не стихійно, а з дотриманням певного плану.

Відповідно до завдань, які встановлені у силабусах та навчальних програмах закладів освіти, впровадження сталої та відкритої системи оцінювання зазначило свою важливість та необхідність. Під час використання розділів системи оцінювання досягнень здобувачів освіти на практиці треба розуміти, як об'єктивно оцінити та оприлюднити результати праці. У закладах освіти здійснюється аналіз результатів навчання студентів, обговорюються правила та головні критерії коректного оцінювання. Наведена система повинна мати чіткі критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти та відзначати успіхи у досягнутому, формувати бажання навчатися далі, усвідомлювати важливість отримання знань для подальшого життя [7].

Система оцінювання здобувачів освіти

1. Відкрита та зрозуміла система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Отримання від викладачів інформації про правила оцінювання навчальних досягнень	Вивчення документації згідно з процедурами оцінювання	Опитування та спостереження (оцінювання результатів навчання як справедливе та об'єктивне)
2. Застосування внутрішнього моніторингу (коригування та відстеження результатів навчання здобувачів освіти)	Аналіз результатів навчання. Впровадження системи формульованого оцінювання (повнота)	Відстеження особистісного поступу здобувачів освіти. Формування позитивної самооцінки.	Відзначають досягнення, підтримують бажання навчатися.
3. Формування відповідальності за результати навчання здобувачами освіти	Відповідальне ставлення до результатів навчання (осмисленість)	Надання необхідної допомоги в навчальній діяльності	Опитування
4. Здатність до самооцінки та самонавчання здобувачами освіти.	Забезпечення прийомів самооцінювання та взаємооцінювання	Забезпечення прийомів оволодіння освітньою програмою	Спостереження

Освітній процес повинен враховувати нові підходи та критерії до опрацювання навчальних досягнень студентів у віртуальному середовищі. Ці розділи чітко наведені у таблиці.

Для більш ефективного та позитивного проведення оцінювання навчальних досягнень та контролю знань студентів викладачеві дозволено розглядати онлайн-тести, як швидкий та максимально об'єктивний зв'язок здійснення визначення рівня володіння іноземною мовою, як інструмент педагогічного вимірювання їх навчальних досягнень. Це мотивує покращення навичок знань з граматики і лексики, а також забезпечує самонавчання та самооцінювання. Це є той самий метод, який допомагає відчувати автономне навчання. У практичному застосуванні тестового контролю, як сучасної тенденції удосконалення освітнього процесу, активізується науково-дослідницька діяльність викладачів, формується творче ставлення до процесу навчання.

Після проходження тестів користувачі отримують рекомендації з мовної освіти, свій рівень володіння мовою. Також є пропозиція – пройти тест вдруге, а після порівняти результат повторного тесту з попереднім (мотивація вдосконалення та безперервного навчання) [9].

Важливим фактом є те що до завдань тесту додається чітка та доволі проста інструкція що до їх виконання. Онлайн тестування – це зручна форма не тільки для студентів, але і для викладачів. Це також швидкий та прозорий зворотній зв'язок, який значно позбавляє трудомісткої роботи під час перевірки та визначення результату.

Таким чином, онлайн-тест є одним із значних критеріїв оцінювання навчальних досягнень та інструментом самоконтролю та самонавчання, а також мотивацією підвищити свій рівень володіння англійською мовою або вивчити ще одну.

Висновки. Очевидно, що викладач повинен формувати практичне використання коректного оцінювання, як інструмент вимірювання особистого досвіду здобувачів освіти, їх відповідальності, зростання вимог до своїх навчальних досягнень. Водночас, відстеження оцінок, їх корегування може формувати позитивні мотиви навчання.

Таким чином, дистанційна форма, проблеми адекватного оцінювання та контролю здобувачів освіти в умовах віддаленості, вплив технологічних заходів привів до істотних та визначних змін у змісті підготовки, у змісті використання методів викладання дисципліни та взагалі у повсюдній організації центрів знання та навчання.

Як наслідок, виокремленні чинники становлять питання до продовження пошуків необхідної інфраструктури, забезпечення підготовки та підтримки викладачів до наближення освітнього процесу, становленню власної педагогічної позиції, яка б підвищувала залучення студентів до активного навчання, мотивувала до автономної праці та адаптувала освітню систему до навчання у віртуальному просторі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дистанційне навчання Національного аерокосмічного університету «ХАІ». : веб-сайт. URL: <https://>

mentor.khai.edu/course/view.php?id=276 (дата звернення 18.01.2020)

2. Міністерства освіти і науки України: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/>

3. Всеукраїнський центр оцінювання якості освіти: веб-сайт. URL: <https://vcentr.org.ua/>

4. Всеукраїнське тестування з іноземних мов : веб-сайт. URL: <https://testportal.gov.ua/>

5. Положення про організацію освітнього процесу. Редакція № 2. – Харків, 2016. 52 с.

6. Центр забезпечення якості освіти НАУКМА.: веб-сайт. URL: <https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/quality-edu>

7. Андерсон Л.В., Кравцов М.Л., Мозол В.Г. Основи оцінювання в навчальних закладах. Київ: Видавництво «Педагогічна думка», 2017. 124 с.

8. Блум Б.С., Гастінгс Дж.Т., Маддокс Дж.А. Інструкціональні цілі та оцінка вищої та середньої

школи. Пер. з англ. Київ: Видавництво «Освіта», 2016. 302 с.

9. Дрібна Л.В. Тестування як засіб контролю якості навчання іноземної мови. Соціум. Наука. Культура, 2012. № 4. С. 39–48.

10. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практичний посібник. – К.: НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. 312 с.

11. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: рекомендації з освітньої політики / [заг.ред. О. І. Локшиної]. Київ, 2004. 160 с.

12. Bachman L.F. Fundamental Consideration in Language Testing. Oxford: Oxford University Press, 1990. 408 p.

13. Cohen A.D. Studying learner strategies: How we get the information. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1987. P. 31–40.